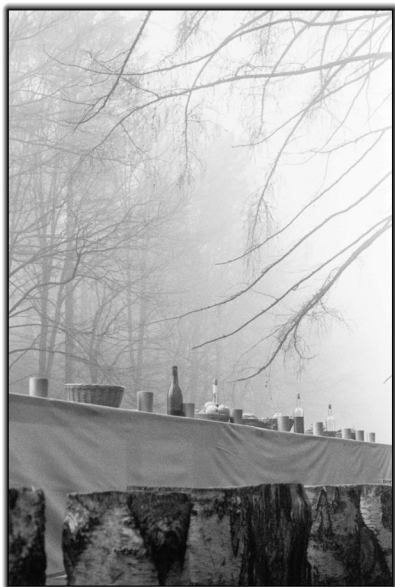

VÝCHOD SLUNCE KNIHA JOSEFOVA

Patrick
Roth

VOLVOX
GLOBATOR

VÝCHOD SLUNCE

Kniha Josefova

Patrick
Roth

VOLVOX GLOBATOR

PATRICK ROTH
Sunrise. Das Buch Joseph

Přeložil Radovan Charvát

The translation of this work was supported by a grant from the
Goethe-Institut

Kniha vychází za podpory Česko-německého fondu budoucnosti

Herausgegeben mit freundlicher Unterstützung des
Deutsch-Tschechischen Zukunftsfonds

Copyright © Wallstein Verlag, Göttingen 2012

Translation © Radovan Charvát, 2018

ISBN 978-80-7511-438-9 (pdf)

ISBN 978-80-7511-437-2 (epub)

Oh, thou big white God aloft there somewhere in yon
darkness, have mercy on this small black boy down here;
preserve him from all men that have no bowels to feel fear!

Ach, ty velikej bílej Pane v temnotě tam nahoře,
měj slitování s černým maličkým zde dole
a zbav ho všech, kterým se nitro nespívá strachem!

*Pip in: Herman Melville, Bílá velryba**

* Překlad Šimona Pellara z roku 2017.

Knihy sestupu

Východ slunce prvního
dne po dokončení
rukopisu. Římané
pronikli zdí. Hlad
Jeruzaléma ukončí
zničující požár,
ostří meče.

Ještě před několika hodinami
se mi zdálo: *Vrstvu tenkou jako
slupka vyzdvihne syn
z kalíšku tekuté rudy. A
pohlédne na ni: je to list
živého zlata.*

Přetrvají tedy slova,
jež tento úkryt tady
přijme: slova knihy,
která jsem se díky Neit
dozvěděl od Josefa.

Ke mně, Monoimovi, jenž poslouchal
a zapisoval, přistupuje Neit.
A říká: Kdo dojde až
ku konci těchto slov,
neokusí smrti.

Knih první
Nesoucí

1 Obléhání

Istalo se, že ve druhém roce vlády císaře Vespasiana – římské oddíly drží město v obklíčení – je o zániku Jeruzaléma rozhodnuto.

Uvnitř zdí se však sváří strany našich obránců, sápo se po sobě.

Neboť zatímco nepřítel město rdousí, hlad a bída je podněcuje k nevýslovné krutosti.

Nejen jeden proti druhému se dopouští krutostí, nýbrž především proti obyvatelstvu, které přece slíbili chránit.

K bezbranným vpadají pro každé zrnko pšenice a trestají hladovějící, i když u nich není co brát, jako by se těmi tresty sytili.

Jedny srážejí k zemi, skrývají-li před nimi v domě sebenepatrnější potravu. Druhé proklajají, zastihnou-li nevinné, přílákání vůní či zvěstmi, při pečení zrna.

Ale vetřelci popravují, i když u svých obětí nic k snědku nenajdou. Neboť zacházejí až tak daleko, že nařizují otevřít ústa, aby pátrali pod lepkavými jazyky a všímali si koutků rozpukaných rtů. Vždyť tam, ještě nepozřen, lpí často poslední zrádný drobet.

Nyní, před několika dny, přišla zpráva o ženě, která dokázala hlad, smrt a ponížení proměnit v útěk. Ovšem tak, že utrpení otevřela doširoka dveře.

Jmenovala se Maria, dcera Eleazarova, z Bét Ezoru na druhé straně Jordánu. Jako tisíce jiných uprchla do Jeruzaléma a mnohokrát byla okradena a neustále bita.

Mladá matka se však zbavila dokonce i nejsvrhpejších lupičů, kteří jí chtěli vzít to poslední.

S úsměvem vetřelce pozvala do světnice – zvadlými květinami vyzdobené k hostině –, aby se s ní podělili o pokrm z jediného syna, jejího kojence, kterého hodiny předtím obětovala.

2 Úkol

O takovém pekle uvnitř Jeruzaléma jsme však nevěděli. Ale mohli jsme to přece jen tušit, když nás, mladé bratry v Pánu, pověřili tím úkolem.

Neboť ještě v Pelle, na druhé straně Jordánu, kam jsme uprchli, jsme žili s našimi. A nejstarší nás vyzval, abychom vystoupali ke Svatému městu a pronikli jeho obleženými hradbami.

Týdny předtím ho ale povzbudil sen, aby se pustil do příprav a nakonec někoho pověřil úkolem. Nyní nastala ta chvíle.

A nabádal nás čtyři – podobně jako se týdny předtím obrátil ve snu na čtyři mladé muže, pověřiv je úkolem –, abychom se za každou cenu pokusili projít kolem obláhatelů a pronikli do Jeruzaléma.

Neboť tam jsme měli zajistit to jediné místo.

Měli je chránit.

Měli vlastním tělem a s nasazením života hájit hrob toho, jenž jej sám rozvrátil, vládce nad smrtí, našeho Pána, z mrtvých povstalého Krista.

Neboť panovala všeobecná obava, že Římané, jakmile proniknou do města, nenechají kámen na kameni a se zemí srovnají to, co je významné, a zasypou je bezvýznamným. Až se všude do zmaru navrátí pustina a vítr už nedokáže hrob nalézt.

Jakmile jsme však přijali úkol a dali najevo ochotu a odhodlanost, přišli nám svou radou na pomoc bratři. Vysvětlili, jak to provést, abychom mohli už za nadcházejícího novoluní proklouznout na jistém místě Kidrónského úvalu do obleženého města.

Už v té době ale byly svahy údolí plné hladem uhynulých. Mrtvoly byly shazovány z městských hradeb do údolí nebo v plátně zahalené spouštěny po provazech k úpatí hradeb.

Ještě při výstupu však, směrem k Jeruzalému, jsme narazili na

jednoho, který uprchl a řekl nám, že na severu už římské oddíly pronikly naposled zbudovanou hradbou z oněch tří. A obléhatelé se prý už chystají ztécť další hradbu a zpusťošit část města ležící mezi třetí a prostřední zdí.

Tak mluvil a míjel nás v spēchu, scházeje k Jerichu. A zanechal nás zbavené odvahy.

Neboť nám bylo, jako bychom už dospěli ke konci, náš cíl se změnil a my nemohli splnit úkol a hrob uchránit. Věděli jsme přece, že místo, které jsme měli uchovat pro budoucnost, leží mezi třetí a druhou zdí. A bude už nejspíš zpusťošeno, k nepoznání snad, pro nás však bezpochyby nedosažitelné.

Tu se jeden z nás čtyř chtěl obrátit, jak byl vystrašen a zoufalý. A nedalo se s ním mluvit. Krvavě rudá, říkal, se mu zdá být rudá skalních stupňů, po nichž jsme stoupali. A řekl nám: „Příliš dlouho váhal nejstarší. Měl nás vyslat dřív. Všechno je marné, náš záměr nicotný, planý jeho sen. Neboť hájit tu už není co.“ A chtěl se vrátit k našim, aby je takto zpravil.

Ostatní však připomněli, co v Pelle slíbili: že se odváží všeho. A nechtěli se vracet – už vůbec ne po zprávě nějakého běžence –, aniž by mohli říct: „Sami jsme to viděli.“ Asi tak: „Hrob je zničen, ale známe to místo.“ Nebo dokonce: „Dosud není zničen, zachován.“ Neboť o tom, zda je zničeno to, co hledají, či neporušené ono místo, s nimi onen běželec nemluvil. Vždyť jeho nikdo nevyslal, aby hledal hrob – spíš aby se pokusil ty čtyři odradit od jejich úkolu, aby se vzdali naděje.

A tak sešel čtvrtý dolů a vzdal se naděje. Tři ostatní však stoupali dál.

Když se nám nyní, několik dní po odchodu z Pelly, podařilo proniknout v noci kruhem Římanů do údolí mrtvých, museli jsme nejprve překročit Černý potok, Kidrón, ponořit se do vody, v níž se odrážel ne jeden oheň římských strážů, a se skloněnými hlavami se prodrat na druhý břeh.

Potok však páchl, jeho voda štípala do kůže a jako zvrátky pronikala mezi rty, tlačila se do škvůr zavřených očí a unášela s sebou hnilobu, kal a nečistoty. Černě se však potok zbarvoval i zbytky ze zaříznutých zvířat a obětní krví, splavovanými, jak jsme se později dozvěděli, šachtou u oltáře na Chrámové hoře do hloubky údolí a do potoka.

Potom, při zemi, jsme se mezi odhozenými mrtvolami přikradli po svahu k městské hradbě.

A v oblasti, kterou nám přesněji označili bratři, jsme ve tmě u paty kvádrů hledali ono místo. Mělo se dát nahmatat, rozpoznat podle jediného kamene. Ale ten, vysvětlovali, sám spočívá už ve výši kolen: vysunut ne víc než na šířku dlaně ze zdi.

Teprve krátce před svítáním jsme ohmatáváním usoudili, spíš zoufalí než s naprostou jistotou, že jsme vyznačené místo našli.

A k smrti znavení se uložili, poblíž kamene.

A leželi před ním tři dny, mrtví mezi mrtvolami.

A ze strachu, že nás spatří lučištníci, jsme se přes den neposunuli ani o píd, nýbrž leželi nehnutě mezi zdechlinami na svahu Kidrónu. A neodvažovali se zahánět mrchožrouty, když od nich s jediným máchnutím přelétali k nám.

A čekali dvě noci na noc.

A šeptali si mezi sebou: cí ruka jako první nahmátla onen kámen? A zda se, unavena, nemohla zmýlit? A zda on ta slova – zoufalý, že jej už před rozbřeskem nenalezne a spatří ho lučištníci – příliš rychle nepředal ostatním, šeptaje: „Kámen nalezen, tady je to místo.“

A šeptali si dál mezi sebou, zda ti dva druzí nálezce nenapodobili či vlastní rukou, v noci, nepřezkoumali místo, jež onen tak šťastně našel.

A zda stejně tak druzí zjišťovali nebo ne: totiž jestli kámen, nahmatatelný ve výši kolen, vystupuje ne víc než na šířku dlaně ze zdi.

Nebo zda v noci, vyčerpání, až příliš rychle nálezci nepřisvědčili, sami však místo rukou neohledali, srovnávající ve výši kolen a odhadující ne to, co jsme bezpodmínečně najít *chtěli*, nýbrž *co skutečně* bylo.

Nakonec ale, zda tady – měřila-li nálezceva ruka správně – nemohly být ještě další kameny, totiž ve stejné výši, vlevo či vpravo, a ne pouze jeden, před nímž jsme teď leželi.

A v pochybnostech, jež se nerozptýlily, ani když jsme v šepotu ustali, jsme čekali, jestli někdo nespustí mrtvolu do míst, kde jsme leželi my jako mrtví. A pak nám nepřenechá provaz.

Neboť to jediné nám mělo být konečně znamením: abychom k němu vyplhali.

Druhého dne však, když jsme dál bez hnutí leželi, přišla písečná bouře a trvala celou noc.

A i den nato jsme ve zdi před sebou jen stěží rozeznávali kameny, tak hustě se nade vším honil prach a písek. A bouře neustávala.

Potom, třetí noci, byla spuštěna mrtvola.

Narazila však na jednoho z nás a zůstala přes něho ležet.

A ten, přes něhož ležela, se zpod ní vytáhl. A poklekl a v bouři sáhl po zbylých dvou, kteří to viděli.

A odvázáli jsme mrtvého a nechali ho ležet na našem místě.

A začali šplhat vzhůru po provaze.

Sotva jsme však přelezli předprseň, vrhly se na nás strážce.

A ozbrojení usmrtili Šimeóna, který nám ze zdi spustil provaz, a ten odsekli.

Jenže Šimeón, jak nás bratři v Pelle ujišťovali, nás měl provést městem až k samotnému místu, ke hrobu.

Neboť místo je skryté, řekli nám tehdy, dávno zastavěné. A jen nemnozí ještě znali cíl, k němuž nás měl Šimeón dovést.

Ale i Alexamena, který se z nás jako poslední vyšplhal na zeď, strážci srazili, ačkoli jsme je prosili, aby ho ušetřili.

Z Emauz k nám přišel, z Pelly se vydal s námi, aby splnil úkol. Ale ubili ho bezmála k smrti, oloupili a shodili dolů z hradeb.

Jakmile však roztrhli pytel, o nějž Alexamena okradli, a objevili v něm jídlo, které pro nás všechny schraňoval, vrhli se na ně a začali se přít.

Takže z nás čtyř, kteří se sešli na hradbách, vyvázli životem jen dva.

Jakmile se totiž strážci začali přít o kořist, Monoimos a Baltazar se dali na útěk.

Ale my se nevyznali ve městě, kterým nás měl Šimeón provést.

A nocí, ještě pod ochranou písečné bouře, jsme táhli neznámými uličkami, uchylující se do nejzazších koutů. To z obav, aby nás nedopadly bandy, které jsme viděli potloukat se a rabovat, a my se nedožili rána.

Pak si nás všimlo jedno děvče.

Když se totiž v noci probudilo, zaslechlo před svými dveřmi šepot. A myslelo si, že to jsou zloději.

Jakmile však z šepotu poznalo, že jde o zoufalce, kteří truchlí nad smrtí svých lidí, ubitým Šimeónem z Jeruzaléma a zavražděným

Alexamenem z Emauz, a cítilo jejich zděšení nad poměry ve městě, a taky že nevědí, kde hledat to, za čím byli vysláni, vstalo, sebralo se a v tichosti probudilo bratra.

A tak se nám otevřely dveře. Společně s bratrem nás děvče vpustilo dovnitř.

Ani jeden z nich však neuměl zodpovědět naše dotazy, chtěli nás však ještě v noci dovést ke stařeně, která si říkala Neit. Ta nám prý dá odpověď.

A vzali si od nás znečištěné šaty. A my jsme se umyli, jak to jen šlo. Bratr nám donesl šaty, které patřily jeho zemřelému pánovi.

Zlořečili jsme Černému potoku, Kidrónu, do nějž jsme se ponořili a zašpinili se hnilobou a kalem a všemožnou nečistotou. A právě děvče nám řeklo, že potok je černý krví obětí a zbytků zaříznutých zvířat, jež sváděla šachta od chrámového oltáře do Kidrónu. A že bychom neměli zlořečit tomu, co nás pošpinilo. Neboť znečištění je součástí oběti a bez zbytků zaříznutých obětí, jež nás potřísnily, by se nemohla žádná oběť konat.

A my se podivovali, že nám děvče takhle odporuje.

Tu se nás zeptala, zda víme o šestnácti žalmech Davidových, kterých by nebylo, kdyby nebylo toho, co nás v Kidrónu potřísnilo. Neboť když dal David postavit velký oltář, uložil dělníkům, aby vykopali hlubokou odvodní šachtu vedoucí od chrámového oltáře do země. Ale dělníci kopali tak hluboko, tak hluboko chtěli ponořit to, co měla šachta odvést, šestnáct tisíc loktů do hloubky, až se dotkli uzavřených vod hlubin, jež se pobouřené zmnožily a mocně vyrazily vzhůru. A vody se draly z hlubiny vzhůru, aby zaplavily ty, kteří se jich dotkli, a poničily zem. A tak David zbásnil a zazpíval šestnáct žalmů. S každým takovým žalmem opadly vody o tisíc loktů. Až úplně vyschly, vody hlubin, a stáhly se do sebe.

Tak k nám promlouvalo děvče.

A její bratr, když nám vydal nové šaty, šaty svého pána, do nichž jsme se oblékli, dodal, že stejně hrozný byl ale onen ústup, vysychání vod země, když s každým žalmem mizely vody hlouběji a hlouběji, až se nakonec stáhly a ustoupily úplně. Neboť se ukázalo, že země přišla o veškerou vlhkost a nebeský déšť už nestačil zúrodnit pole. A tak David napsal dalších patnáct žalmů a zazpíval je. A sotva dopsal jejich slova a zazpíval první žalm, otevřely se vody hlubin a vystoupaly

o tisíc loktů. A stoupaly, vyvolávané, s každým zpívaným žalmem, až se ustálily tisíc loktů pod okolní půdou polí. A děkoval David Pánu, který nám zachoval úrodnou půdu, protože nedovolil propastem – to jsou vody země –, aby se ztratily v hlubině, aby opadly o jediný milimetr, aniž se zvedly nad míru, nabyly o jediný milimetr.

A oba, bratr i děvče, nám řekli, že tak by k tomu nedošlo a žádný z žalmů by nebyl nikdy objeven a nikdy zpíván ani nikým čten a přeříkáván ve zpěvu, kdyby nebylo nečistoty, které jsme se chtěli zbavit. A proto by měli být opatrní ti, kdo jí zlořečí. Už zítra se vrátí jako požehnání.

Ale slova, která jsme uslyšeli, nás zneklidnila, nedokázali bychom říct, proč. A tak jsme sebrali síly a ještě v noci vyrazili ke stařenině chýši. A děvče a její bratr nás doprovodili městem, nad nímž řádila písečná bouře, nedokázali bychom říct, kam. A odvedli nás k chýši stařeny, které říkali Neit.

A my se sklonili a vešli dovnitř. A děvče nás vyzvalo, abychom počkali. Její bratr se ale posadil u vchodu do chýše.

3 Člověk

Po jisté době vystoupila stařena zpoza ošoupaného závěsu, který její chýši rozdělával.

A jako první nám zapověděla rozdělávat oheň.

Ovšem směli jsme se, vyčerpaní, posadit.

Bratr a sestra ale hlídali u vchodu, obráceni napůl ven, napůl dovnitř.

A tak jsme ještě jednou vysvětlili, za jakým účelem jsme přišli.

Neit ale řekla, že o Ježíšově hrobu nám ještě nemůže říct nic určitějšího. Ale z Golgoty, skály nedaleko prostřední hradby, kde dříve přibíjeli zločince na kříž, lze ještě leccos rozpoznat. Usadí-li se zítra písek, nebude třeba, aby nás vedla. Ze střechy sousedního domu nám všechno ukáže.

Tak jsme se chtěli uložit a odpočinout si v koutě na zítřek.

Neit však promluvila:

„Vy nechcete toho, kterého hledáte a pro něhož jste se, jak si myslíte, odvážili všeho. Neboť provaz by vás pak nevytáhl ke mně, neprovedl uličkami k Neit.

Kdyby totiž vaši bratři přežili, seděli byste teď u toho, k němuž vás chtěl Šimeón vést, byli byste u cíle. Ale u mě nejste u cíle, nýbrž na cestě. Jako ten, jehož jsem kdysi znala a který byl taky na cestě. Kvůli němu jste teď u mě.“

A my odpověděli: „Koho máš na mysli?“

Neit na nás pohlédla a řekla: „Znám jednoho člověka.“

A my se opět zeptali: „Kdo je to?“

Neit řekla: „Znám člověka, jehož jménem se staly nebe a země.“

Na to jsme už nic neřekli a naslouchali. Neboť jsme uvažovali: má na mysli našeho Pána.

A ještě jednou řekla Neit – neboť četla na našich tvářích, že známe,

jak si myslíme, mnohá tajemství, i tohle, totiž že míní svého Pána a našeho – a promluvila k nám:

„Ne toho. Nýbrž toho, jenž byl kdysi pánem vašeho Pána. Toho mám na mysli. Mluvím o otci Ježíše, mluvím o Josefovi. Před sedmdesáti sedmi lety byl odsud vytržen, odešel do ráje a uslyšel nevýslovná slova.“

A Neit promluvila, neboť jsme mlčeli: „Chcete je hledat, abyste je uslyšeli?“

4 Nazaretští

A my odpověděli: „Co mu bylo řečeno, Josefovi – a proč byl odtud vytržen a odešel do ráje?“

Nato Neit odpověděla: „Mluvíte, jako by tam ten, o němž nic nevíte, neměl co hledat a už vůbec ne nic slyšet.“

A Baltazar řekl: „Také naši bratři v Pelle, na druhé straně Jordánu, odkud jsme přišli, vědí o Josefovi jen to, že snad zemřel, když náš Pán, ještě mladý, žil u svých bližních, u Nazaretských v Nazaretu. Víc nevím. Ale ty říkáš, že se nebe a země staly – jeho jménem?“

Neit řekla: „Co se ale říká v Nazaretu? Je tam Josef taky pohřben?“

Nato Baltazar odpověděl: „Předpokládám, že ano. Důstojně, v pokoji, říká se, byl pochován. Ještě mu po boku seděl jeho syn, u smrtelné postele, a držel ho za ruku až do úplného konce.“

Avšak Monoimos namítl: „Mně ovšem, Baltazare, jeden řekl – byl jedním z nás, Galilejský z Gat-cheferu, jenž nás v minulém roce navštívil, a ten mi v tajnosti, sám tím zneklidněn, sdělil –, že onen Josef prý nebyl otcem, nýbrž pěstounem našeho Pána. A taky věděl od Nazaretských, že Josef nezemřel v pokoji, nýbrž násilnou smrtí. Byl prý napaden v noci, když tábořili pod širým nebem a všechno spalo. Josef však nebyl s to se ubránit a ve spánku ho rozsápala divá zvěř.“

Baltazar odpověděl: „I já jsem to slyšel – a také od něho, bratra z Gat-cheferu, který mi to rovněž v tajnosti, velmi zneklidněn, vyprávěl, jako by patřilo jen mně, co mi šeptá. Jenže mám tomu věřit?“

Tu řekla Neit: „Ne věřit, nýbrž dozvědět se. Pokud mě chcete poslouchat.“

A podruhé jsme promluvili my, stařenini návštěvníci, jako bychom, tak vyčerpaní, už dávno zapomněli, o čem byla krátce předtím řeč:

„Co je to, o čem mluvíš?“

5 Zahrada

A Neit odvětila:

„Znám člověka, jehož jménem se staly nebe a země. Jmenoval se Josef. Ale nebyl ještě otcem Ježíše, vašeho Pána. Vyvolený byl, což ale znamená: spatřen v myšlenkách Božích od počátku. Sedmdesát sedm let předtím, než vás ke mně vytáhl provaz, byl z cesty vytržen do ráje a spatřil nevýslovná slova.“

Stalo se to ještě před západem slunce, hodinu cesty od Nazareta.

Josef, vrací se z práce z galilejského města Cipori, scházel po obvyklé cestě, k nížině, směrem k Nazaretu.

Míjí také kamennou zídku, která se tyčí na kraji cesty. Obklopovala na výšině ležící venkovské stavení jednoho římského pána.

A jak jde kolem, připadne mu, že ze sluncem vyhřátého kamení nahromaděného po straně u zdi sálá teplo. A Josefovi se zdá, že šterbinami mezi kameny cítí jídlo, jako by se na nich ještě před chvílí pekl chleba. A pocítil hlad, ačkoli hladový vlastně nebyl.

Vtom zaslechne, jak se k němu blíží zezadu, a přes hlavu, jakýsi šum, mocné mávnutí křídel.

A cosi na něho vrhlo stín.

Zdvihne zrak a polekán spatří ptáka se skvostnými perutěmi, který jej přeletí a zamíří přes zeď do větví stromu, zmizí, ale mocně na něm přistane, až se v koruně stromu roztřeše listí.

A tak chce Josef přelézt zeď a klade nohu na horké kamení.

Potichu, opatrně šplhá, chce ještě jednou spatřit toho ptáka, prohlédnout si ho na stromě. Neboť se mu zdálo, že se po něm dívala a blýskla se pera křídel plná barevných oček. Zatímco šplhá, sedmkrát najde výčnělek a vyleze nahoru.

A hledí ze zdi do rozlehlé zahrady. Dobře zavlažená a kvetoucí byla,

rozprostírající se kolem prostředního stromu, jehož nejzazší větve se ještě dotýkaly střechy domu.

A k Josefovi, který to vše pozoroval, stoupal ze zahrady klid. A byl to klid velmi zvláštní.

Neboť stoupal k němu vzhůru, spočinul na něm na vršku zdi a pohladil ho přes oči, jako by byl Josef opět dítětem a měl tu svůj počátek, a jako by tu s jeho počátkem všechno začínalo. A pohladil ho přes oči a lidsky, pokojně a měkce jako těsto, zahřál kamennou podušku zdi.

A tak to s ním začalo z onoho kamene. Z horka kamene, z něž se svinutý zdvihl počátek, to s ním začalo.

A Josef uslyšel a uviděl: pohyb v listí onoho stromu.

Tu se v něm probudila pernatá očka skvostného ptáka, kvůli nimž se vyšplhal na zeď.

A Josef, fascinován, se celým tělem protáhl doleva, aby spatřil ptáka, jenž se mu ukázal, a znovu rozpoznal nádheru těch očí. Neboť si tajně přál a dychtil po tom: být jí opět spatřen.

Vtom ale, opomenuv se jistě držet, sklouzne a spadne ze zdi.

A spadne do prachu cesty. Zvedne se, zatím nezraněn.

Bez rozmyšlení se opět šplhá nahoru. Nohy teď klade obezřetněji, jen o málo je přesouvá, klade je vlevo.

A vzhůru, obezřetněji, hledaje pevnou oporu, devětkrát se opře o příčle a podruhé vyleze nahoru.

Je tam zahrada, v ní stojí venkovské stavení a strom. Jen o něco málo posunut doleva je vidí, zahradu, dům a strom. A přece se mu zdá z nové vyhlídky všechno proměněné.

A ze směru od stromu zaslechne: šumění vody. Jako by ji v zadní části stromu někdo čerpal.

A teď, ne tak jako předtím, vidí onen strom.

Rozpoznává člověka, Egyptana, který, obrácen k Josefovi zády, visí na stromě jako zralé ovoce.

Ale nepřimyká se k větvi, nýbrž celý zkrvavený na ramenou, zádech a nohou tam visí, a konečky jeho prstů nedosahují příčné větve, pod níž visí.

Kožené řemeny obepínají obě jeho zápěstí, a jakoby povíváno větrem – za úplného bezvětří – komíhá se těžké břímě sem a tam. Až

újí větev pod tlakem té váhy, rudě zmáčená stébla u země ustupují před tím, jehož nohy se jich špičkami nedotýkají.

Vtom ze stínu za egyptským otrokem vystoupí postava.

Josef, polekán, se přihrbí, ale dívá se, podívá se tam.

Je to dozorce čeledínů. Přichází s vodou, kterou právě načerpal, a vylévá ji vzhůru, až

pleskavě dopadá
na ramena a šíji
viselce.

A stéká, chvatně
se mísí do pruhů ran,
hluboko vtékajíc do zářezů,
křížně rozervanou cestou,
roztéká se šikmo a napříč,
sametově rudě zavodňuje
stébla u země,
až se probere
bezvědomý.

Jen co se ztěžka zas pohnou prsty nad provazci řemenů u zápěstí otroka, odvrhne dozorce vědro, jež se odkutálí stranou, zachyceno vidlicovitým kořenem stromu.

A začne Egypťana znovu bičovat.

A on to vidí, Josef, odhlédne, chce slézt, říká si: ‚Čemu tu přihlížím? Bůh je mi svědkem: vím snad, oč tu jde? Příčinou toho nejsem. Co je mi tedy po tom?‘

Jak přikovaný však setrvává, setrvávají Josefovy ruce na kraji zdi, když už si jeho noha hledá příčel a hledá, kudy slézt.

Vtom zaslechne štěbetavé hlasy, ženský smích – a rozhlédne se.

Zalétl sem z míst za dozorcem, ze vchodu do kuchyně domu. Ale nikoho nevidět, neboť služky se jistě dívaly skrytě ze stínu, žádná se neodvážila vyjít ke stromu. Však vzkřikne jedna na dozorce:

‚Teď udělej, jaks slíbil!‘

Dozorce, jehož rány s otrokem opět pohnuly, stáhne bič. Otře si čelo, zastrčí řemeny za opasek. Obrátí se, vykročí, projde kolem domu a mizí ve vzdálenějších dveřích.

Ticho zahrady.

Jen slabě doznívá větev pod kývajícím se břemenem.

Josef si pro sebe říká:

„Tak dost. Co se tě netýkalo, skončilo. Stačí. Slez, už je dávno čas.“

A při posledním pohledu na strom, chystaje se slézt, si všimne, jen na loket nad viselcem: záblesku pohybu. Vidí, jak se cosi pomalu, hladivě-klouzavě stahuje dolů.

Jakoby přilákán matně se pohybuujícími prsty otroka, přivolán z temna listoví koruny, tiskne se ke kmeni, přisouvá se k viselci had.

Ticho zahrady.

Ani břímě se nepohne.

Josefa se zmocní pocit, že musí toho muže zachránit, než ho had uštkne.

Odváží se toho, musí, seskočí do zahrady, dopadne a v chvatu běží k viselci.

A v běhu ještě vytahuje jeho pravička z náradí v plátěné brašně sekeru.

A Egyptanovy oči teď pohlédnou na toho, který k němu ze strany bez dechu přibíhá, provrtávající Josefa obviňujícím pohledem, jako by říkaly:

„Ty mě chceš usmrtit.“

A Josef se ho poleká, říká si: za svého trýznitele mě má ten, jehož pouta chci přeseknout.

A zastaví se proto ne za ním, nýbrž před ním, jemu na očích. A podíval se mu do nich, v chvatu, přeje si, aby z nich ustoupil smrtelný strach a muž se při jeho úderu nevzpíral.

Ale Josefova sekera, jíž se napřahuje, nedosáhne řemenů, aby je jednou ranou přefala.

Vtom si všimne odhozeného vědra, které se zastavilo ve větvích kořene.

Když je teď popadne, obrátí a postaví pod zraky visícího, vystoupí na ně a stojí, aby přefal pouta na větvi: vzhlédne.

Aby uviděl, jak blízko už se připlazil had.

Ale při tom pohledu se zarazí. Mezerou mezi paží a hlavou viselce spatří: dozorce.

Který se už k němu žene.

Josefovi se strachy podlomí kolena, napůl sklouzne, napůl sleze z vědra, ustoupí za Egyptana, narazí do něho, zavravorá, náhle bez síly, jako by ho k smrti vyčerpaný nakazil.

Ale dozorce, svíraje v ruce nůž, vrhá se na Josefa, aby z něho stáhl kůži.

Josef klopýtne, už padá – ale nad zemí pád vyrovná. Unikne tak ráně.

A mávne ostřím sekery.

Muž se uhne vpravo.

Ostří sekery jej ještě po straně mine – neboť dozorce rychle otočí hlavu –, v letu jen lehce zasáhne žílu na krku.

Ale zpředu mu vnikne do hrdla.

A zůstane v něm trčet.

Nehybně.

Na okamžik.

Až muž klesne, přimykaje se k Josefovi, pokouší se zachytit, sekeru v hrdle.

Josef ji vytáhne.

A dozorce padne plnou vahou na zem. Bez hlesu, s otevřenými ústy, objímá oběma rukama krk.

Stojí tiše, tlukot

srdce, dlouho

slyší Josef bušení

v zahradě.

Odevšad, jako by si

žádalo vstupu, to

rudostí hrdla tepe.

Planoucím úderem

proniká dovnitř,

dere se vzhůru

až k uchu. Pleskavě

rozlehne se z kuchyně

křik služek a proletí

kolem něho.

Slyší, jak spěchají pryč, utíkají před ním, pronikají hlouběji a hlouběji do domu.

Opět se ho zmocní strach, jak tu celou tu dobu tiše stojí, a jak dlouho stojí, zděšen tím, co provedl, svým činem, jako opilý.

Pak vlétne do bezvětří vítr. Nejprve lehce vzduje, pak odhrne a pozdvihne závěs do kuchyně.

Josef vidí, tím odhalené: v polostínu stojící ženské nohy.

Výš nadzdvihne vítr závěs.

Přikovaná jako on: tam stojí. Těhotná žena, Egyptanka, zády se opírá o zeď.

A nárazy větru na okamžik udeří do látky, za níž stojí, rozvine ji před ní jako prapor.

Josef se otočí, vidí otroka a poznává, že každý krok k viselci už přijde pozdě.

Had mine otrokovo oko a uštkne ho do šíje, pak mizí po kmeni zpět do temnoty.

Ale Josef ještě vidí život, život v tom, který tam visí.

A s dvojnásobnou silou – teď vystoupí, teď stojí před viselcem – mu přesekne pouta.

A jak jeho sekera přerazí levé pouto a Josef, chystaje se ho sejmout ze stromu, jej oběma rukama obejmě, zjeví se nad ním stín.

A mocně – Josef to uslyší, vzhledne – ho ovane: mávnutí perutí ptáka, který se nad ním vznáší.

V krátkém záblesku, než se vznesou, zahlédne Josef pohled nádherných očí.

Tak spatřen, sklopí zrak. Cítí závan perutěmi zčereňého vzduchu, jako by v něm promlouvala nevýslovná slova.

Slyší vzlet, odlétání.

A přispěchá k němu jedna z žen, strhne ho k sobě, stlačí do dřepu. A Josef si naloží sejmutého na rameno.

Poznává nahé nohy těhotné. Její paty, zvlhlé, pronikají do špíny rudých stébel v půdě.

Neboť těžce oddychující děvečka se s námahou vzepře, stáhne z Josefova čela – do nějž její břicho dvakrát vrazí – odhodlanýma rukama paže otroka a přetáhne je přes Josefova ramena.

Pak je oba přepásá provazem, který zaváže na Josefově hrudi na uzel, pro oporu ještě stáhne Josefovy ruce pod zkrvavená stehna břemena a přitlačí je, jako by říkala: ‚Nes ho!‘, a mlčky ho sehnutého udeří rukou do boku: ‚Tak, teď vstaň!‘

A Josef se rozběhl ke zdi, nese otroka, jako se nosí na zádech dítě.

U houští zahlédne dozorcovo tělo, kterak se plazí od stromu do vysoké trávy.

Překročí je a neohlédne se.

6 Útěk

Později, sotva Josef vkročí na cestu, už neví, jak ze zahrady unikl.

Vyšplhal se zase na zeď, aby otroka vytáhl za sebou na provaze? Nebo snad prošel branou, nějakými skrytými dveřmi?

Šlo snad egyptské děvče před ním, ukazovalo mu cestu?

Ví jen, že tudy dál jít nesmí, ačkoliv už padá soumrak: Musím sejít z cesty, abych se vyhnul jiným, kteří mě mohou zahlédnout.

Jednou si odpočine, aniž odváže břímě. Ruka na skále pocítí vlhkost krve, kterou otrok ztrácí: stopa pronásledujícím, kteří nesou nocí pochodně, stopa každému, kdo tudy po nich půjde za dne.

Josef tedy odloží břímě na skálu a uvolní provaz, vyčerpán, rozzloben na sebe a zoufalý. Zlořečí si, že zakročil, že nepomyslel na následky. Zvažuje, nemá-li tu Egyptřana zanechat na místě, kde jej složil a opřel o skálu. A vyčerpán, poodstoupí několik kroků stranou. Co já s ním mám společného?

Ve tmě slyší, jak se Egyptřan, jehož tu složil, tam, kde ho opřel o skálu, chvěje zimou.

Jde k němu, stáhne ze sebe plášť, nakloní otroka k sobě a přehodí jej přes něho.

Ale všimne si, že se do látky vsakuje krev, zachycuje se v tkanině, stopa se zmenšuje a může zaniknout úplně.

A obrátí se, zády se přitočí k otrokovi a znovu zvedne třesoucí se tělo, přehodí přes ně i provaz, jen ještě pevněji než předtím, jako by chtěl zhladit ten třas, stáhnout tělo provazem na svých zádech, aby se zklidnilo. A dál se ubírá postranními cestami, oklikami k Nazaretu.

A opět, do vrchu, se Josef vyčerpá tak, že musí zastavit, aby se opřel.

Tentokrát, v hlubokém předklonu, a aniž uvolní provaz, myslí s obavami na cíl, jež se snaží v tak pozdní hodinu dosáhnout: Ohrožují své nejmilejší, vystavují kmen a vesnici velikému nebezpečí, pokud

přece objeví mou stopu nebo mě předvedou před svědky, kteří všechno viděli. Ukřižují, podle svých zvyklostí, uprchlého otroka. Ukřižují toho, kdo mu pomohl k útěku. A budou žádat smrt jednoho z bližních za toho, kterého jsem zabil, abych s otrokem unikl.

Myslel si totiž Josef, že dozorce tou ranou vykrvácel.

Nejsem snad už ukřižován k břemenu, jež ke mně přivázali, říká si Josef, a když se přece jen vydá znovu na cestu, chce se po pár krocích zastavit a nechat Egyptana být.

Neboť cítil taky, že ten, jehož nesl na zádech, se zklidnil. A cítil to ještě, když se zastavil.

Protože se však zdálo, že otrok oddychuje klidněji, možná i spí, dostavily se další myšlenky, jež Egyptana zachránily.

Neboť Josef se zastavil, aby břímě konečně odložil a opustil, když mu onoho zklidněný dech, možná jeho spánek, připomněl jinou dobu, kdy nesl někoho na zádech.

A tak šel dál, nesl své břímě a vzpomínal.

7 Spící

Neboť nedlouho předtím byl Josef v okolí Nazareta na cestě se snůškou posbíraného dříví. Vtom spatřil v dáli pod kopci v uvadající trávě pod ztrouchnivělým stromem jakousi modrou skvrnu.

Jako by tam byla voda, po níž se honil vítr a čas od času ji zčeřil.

A bylo mu záhadou, že si toho pramene nikdy předtím nevšiml. Šel tedy blíž, aby se napil a podíval se, proč se voda nevsákla do okolní půdy a okolí pramene nerozkvetlo.

Když však se přiblíží, poznává, že ta voda není nic jiného než zlehka utkaná látka, modře zbarvená a zčerstva k uschnutí prostřená, občas se vlnící, již prameny větru hladí i přes zdobně do modré vetkané, bleďounce bílé hvězdy, jako přes živoucí vodu.

Na rohu té látky však, naproti Josefovi, ležela zvláště, ve spánku napříč, jakoby pohozena mladá žena, jejíž pravou nohu pohltila zem.

Jenže nikoli ve spánku, nýbrž v bezvědomí tam ležela, s nohou propadlou do staré cisterny.

Chtěl ji probudit k životu, poklekl k ní a dotkl se jejích ramen. Když se však napůl probrala, nevěděla, kde je, kdo je, a nepoznávala ani Nazarefana z vlastní vesnice.

Josef na ni zavolal: „Marie!“

A ona se probrala úplně a poznala toho, který jí pomohl vstát, muže z jejich vsi.

Ale hned při prvním kroku vzkřikla bolestí, nemohla dostoupit na nohu, kterou se propadla, nýbrž přidržujíc se Josefa, kulhala s nohou nataženou vzad, aby se nedotýkala země.

Josef tedy složil ze zad na zem otýpku a nabídl Marii, že ji ponese místo ní.

A ona to přijala, požádala ho, aby zvedl sukno ze země, rozprostřel je přes svá záda, aby o ně nepřišla, a našla na ně.

To tedy byla ta, kterou Josef nesl na zádech a na níž se mu vybavila vzpomínka, když teď nesl onoho otroka, aby ho zachránil.

A po nějakou dobu nebylo ani tohle břímě břemenem, nýbrž lehké jako dívka a blízké jako ona mladá žena sama, blízké jako její dech na jeho ramenou. Neklidně blízko byl ten, jehož nesl a vzpomínal, neklidně blízko nad nosičem, pak ale zklidněn, tichý a zvláštní, jak jej nesl, jako by usnul vyčerpáním.

Když ji však podruhé probudil, podruhé zavolal jménem, byli už téměř ve vsi. To ještě nikdo z Nazareta, ani její rodiče a bratři, neviděl tu, která spala na jeho zádech. A když se probudila, věděná, že ji znovu přivolal k sobě, věděl, už to věděl. Co věděl? Neboť se zastavil. Ale ne proto, aby se zeptal, kam teď jít a kde stojí dům jejích rodičů. To věděl dávno, když zastavil. Ne, zastavil ve chvíli, kdy věděl: chci se zastavit kvůli té, která mi důvěřuje a kterou jsem rád nesl. Neboť věděl, že zavolá-li ji potřetí jménem, zaváže se jí, bude se s ní chtít zasnoubit a stát se jejím mužem.

A tak se stalo, ve dnech následujících, podle židovského zákona.

8 Stébla

Takže Josefovi, který unášel otroka noci, se šlo při té vzpomínce lehčeji. A kdykoli mu po cestě selhávaly síly, kdykoli nevěděl, kudy se ve tmě ubírat, ani kam by měl otroka ukrýt a jak si poradit, když se mu zdálo, že jej pronásledovatelé stíhají, dohánějí se svědky, kteří ho v zahradě viděli, provázeni psy, kteří už zdáli cítili krev z krvavých stop; kdykoli mu strach a tísnivé myšlenky zúžily dech, svazovala a krotila je vzpomínka: vždy se pak dostavila a vedla ho, hojivě v něm vyvolávajíc svůj obraz.

A strach a tíseň z myšlenek odplynuly a přistoupil k němu obraz druhého dne poté, co Marii nesl.

Druhého dne totiž se ještě jednou vrátil, aby zvedl snůšku dřeva, kterou na onom místě odložil.

A přicházeje k ní, blížil se už jinak k tomu místu. Neboť neviděl už uvadající trávu, viděl jen, v ní vytlačený, drahocenný otisk. I čtverec, na němž rozprostřela svou tkanou vodu, rozpoznával. A jak drahocenně ušlapané místo, kde ležela bezvládná, procitnuvší, probuzena. A sklonil se, aby se jej dotkl. A nakonec aby se dotkl, u hrdla cisterny, i stop stébel v zemi, kde přes něho, zraněná, přehodila sukno a on ji vzal na sebe.

A bylo mu, jako by už jen kvůli ní procházel světem, jako by se kvůli ní jediné vracel na ono místo a zdvihl to, co tam zůstalo ležet, aby to v ní znovu vytvořil. Od té chvíle už nebyl tím samým.

9 Cisterna

Ze takových myšlenek dorazil teď Josef v noci, otroka stále na hřbetě, právě na to místo, kam ho vedla vzpomínka.

A on je poznal a našel starou cisternu, kterou tehdy pro jistotu zakryl, vyměnil zpuchřelé dřevo za nové.

Sestoupil dovnitř, sebral větve a suchou trávu a přichystal na vyschlém dně cisterny lůžko, aby na ně položil těžce zraněného, jenž se v horečce napůl probral, napůl spal. Takže s ním Josef nemohl mluvit a nevěděl, zda chápe, co mu sděluje, nebo si to, jak se říká, bere s sebou do snu.

Do snu, kde slovo – jak víme, jak se každou noc dozvídáme – hraničí se vším, rozprostírá před námi nebe, hory, řeky a světla a z temna vyvolává lidi, jako kdysi První Slovo Prvního Dne.

A takhle mluvil Josef k otroku, o němž nevěděl, zda jeho slova přece jen neslyší:

„Lež tu klidně. Nevystupuj nahoru, neboť tvůj římský pán po tobě nechá pátrat. Tohle místo však nenajdou. Kromě mě a mé snoubenky je už nezná nikdo.

Nestrachuj se. Neboť jídlo a pití ti bude přinášeno a za dne prohlíženy tvé rány.

Jen věz, nebudu to já, kdo k tobě přijde. Ale mé ženě tě chci z nouze svěřit. Já sám musím prchnout, aby se jiným nepřihodilo ještě něco horšího.

Však slovo tě má chránit, i mě, a tebe opět posílit, i mě. Tak oba přetrváme.“

A položil Josef stranou, Egypťanovi k hlavě, provaz, jímž k němu byl přivázán, vystoupal zpět a místo přikryl, aby si ho nikdo nevšiml.

10 Vdovina chýše

Když vše usnulo, vkradl se Josef do vsi.

V domě nerozžehl světlo, nýbrž ve tmě svlékl vrchní šatstvo, jež měl do té chvíle na sobě a které bylo na zádech ztěžklé a spleené krví.

Potichu si omyl kůži zad, opláchl ruce vodou ze džbánu u ohniště.

A oblékl si oděv, který utkala Maria a teprve před pár dny darovala snoubenci.

A starý, jež měl na sobě, když ji u cisterny probudil, svinul do uzlíku a schoval.

Pln obav se chystá na útěk. Zametaje stopy, opouští jako zloděj vlastní dům.

A vyčkává, až umlkne štěkot psů, vkrade se do Mariina domu.

A tiše a pomalu klade nohy, procházeje kolem spících, jejích rodičů a bratrů. A opatrnost, aby nikoho nevzbudil, jej nutí – směrem k Marii, která tam ležela – posečkat po každém učiněném kroku, nohu ještě za hlavou jednoho, v překročení však už vestoje u zad druhého.

Setrvává tak mezi kroky a blízko u sebe spícími, kteří se v spánku tísní v jizbě. A jak tak nuceně setrvává, obrácen k Marii, aby učinil další krok po tom dalším, zvažuje, kam nohu položí, zmocní se ho žal.

Neboť dobře vidí, koho jeho kroky míjejí, vidí ty, kteří ho mají rádi a už jsou mu blízcí jako rodina. Které opouští, tu teď vidí. A kdo ví, na jak dlouho?

A opět se zarazí v kroku.

Patří, jak na dva z nich, ženiny bratry, padne jeho stín. Pln závisti pohlédne na pokojně spící. Neboť mezi nimi ona žije.

Při posledním kroku, kroku přes posledního z nich, narazí hlavou do pytle rozinek a pytle s čočkou, které visí u stropu.

Z obou pytlů se to tiše sype a on pod nimi projde, přikrčen.

A došel až k ní, neboť až k ní dospěly jeho kroky.

Opatrně jí vloží to, co popadalo, do šátku, opatrně jí položí prst na ústa.

Šeptem ji vzbudí: ‚Maria.‘

Pak ji táhl za sebou, vytáhl ven.

Tam, nedaleko Mariina domu, byla u cesty chýše, příbytek vdovy, která před několika dny zemřela. Tam ji odvedl, aby je nikdo neviděl.

A mluvili tam spolu šeptem. A Josef jí svěřil, co se událo, a varoval ji před pronásledovateli, kteří budou pátrat po něm a po utečenci.

A uložil jí, aby ukrytého po jeho odchodu zaopatřovala denně chlebem a vodou. A olejem a vínem jeho rány.

‚Nikdo to nesmí vidět a pamatuj, aby tě nikdo nesledoval.‘

A když jí, kterou to, co se událo, polekalo a dostala o něho strach, popsal onen úkryt, cisternu, kterou zvolit a ukázat mu ještě v noci umožnila vzpomínka – neboť Josef řekl: ‚Neodvedlas mě *ty*, v mé bezradnosti, totiž tvůj obraz, k našemu společnému počátku?‘ –, spatřila se Maria s Josefem u cisterny a vzpomněla si, jak jím byla odvedena. Ale bylo jí svaté to místo, kde ji probudil, a chtěla uchránit to, co osudově uchováno.

A byla smířenejší, když viděla, že ho její obraz vedl, a přijala tak svůj díl na tom, co se stalo.

Josef k ní šeptem promluvil: ‚Vrátím se k tobě a budu vědět, že nebezpečí pominulo, jakmile mi Bůh dá znamení.‘

Ona však věděla, že znamením byly Josefovi sny, jež se mu zdály v noci a o nichž jí občas vyprávěl. Jenže se ve snech nevyznala, a proto řekla:

‚Číms mě potají pověřil, to učiním. Nedostaví-li se ti však sen a ty zůstaneš dlouho pryč, pošlu za tebou *své* znamení, když totiž uvidím, že už nehrozí nebezpečí a ty se máš vrátit.‘

A ukázala mu zbytek látky, té domodra zbarvené, ale tenhle pruh ještě zbarvený nebyl.

‚Ten,‘ řekla, ‚za tebou pošlu, až se nebudeš mít čeho bát. Jestli ho však zbarvím, drž se od Nazareta dál.‘

A protože chtěla vědět, kam mu má zprávu poslat, svěřil se jí.

Uprchne na druhou stranu Jordánu, projde soutěskou potoka Kerit k vesnici své matky.

Budou-li však po něm v příštích dnech pátrat a dotazovat se, ať

řekne, že Josef se dosud nevrátil z Cipori a že ho tam dozajista zdržely práce.

A zatímco si tak šeptali – a stále pro sebe si říkali: je to naposledy a nadlouho, že jej slyším, ten milý hlas –, tajemství, jež jí zašeptal do ucha, je ještě těsněji spojovalo.

A ona se nebránila, neříkala: ‚Cos mi to provedl a jaké neštěstí jsi na nás přivolal?‘ Ani neříkala: ‚Ty, kterýs platil za spravedlivého a zbožného, jaký zlý duch teď do tebe vstoupil, žes provedl takové bláznovství?‘ Nebo: ‚Neodsoudils nás k smrti, kdyžs nepatříčně osvobodil viníka – neboť proč byl trestán? –, a nestrháváš mě teď svým útekem do propasti?‘

Nemluvila tak ta, která naslouchala jeho šepotu. Nýbrž připravena přijmout jeho tajemství za své, aby se o ně podělili. A střežila se to, co promluvil, čím ji pověřil, prozradit komukoli.

V bolesti a důvěře se pak na rozloučenou objali.

Maria ho však posílala pryč, ze strachu, aby je spolu nikdo neviděl.

A když Josef odešel, sečkala ještě ve vdovině chýši. Protože však od sousedů zaslechla štěkot psů, přiskočila ke vchodu, aby se po muži ohlédla.

Ale už ho ve tmě neuhlídala.

11 Maria a starší kmene

Po krátké době však začal směru, kterým se vydal, nedůvěřovat. A pro sebe si říkal: přeče mě mohl někdo spatřit, když jsem se plížil ze vsi. Neboť si vzpomněl na štěkot psů, jako by někdo vstal, aby za ním vyhlédl.

A stále šel stejným směrem. A myslel si: nebude Maria později donucena prozradit jiným, kudy jsem se dal na útěk? Můžou na ni naléhat, obzvláště pokud nás někdo při loučení viděl.

Zastavil se a rozmyšlel a bojoval s beznadějí, která ho mučila a vyčerpávala.

A když se rozhodl, vyhnul se cestě k Jordánu, odbočil vlevo a snažil se dospět pod rouškou noci co nejdál na sever.

A ještě v noci propadl pocitu beznaděje, že uložil Marii každodenní starost o uprchlíka, čímž ji vystavil nebezpečí, že bude prozrazena a nelítostně potrestána.

A pronikavě na něho zaútočila představa, jak jde Maria za dne k úkrytu, zdánlivě nepozorována, ale sledována.

A sledována, protože v rozrušení nepozdravila staršího ze vsi, kolem něhož prošla.

A nepozdravila, protože jej minula se džbánem v ruce, chleba však ukrytý na těle, plná starosti, bez pozdravu.

Starší si ale pomyslí: co to provádí? Co jsem to přečetl v její tváři? A proč se vydává nahoru cestou, když má přeče co dělat dole?

A s odstupem ji sleduje a vidí, stále zpovzdálí, jak se zastavila na kousku země, který už nikdo nevyužívá.

Vidí ji, jak si na úpatí kopce kleká u ztrouchnivělého stromu, ale nevidí, že by rozprostírala sukno v uvadající trávě, jež by se zatřpytilo, jako by to byla voda, přes níž se honí vítr a čas od času ji zčeří – neboť

Maria u sebe nemá sukno –, nýbrž vidí, jak si kleká u ztrouchnivělého stromu na úpatí kopce a pak vstupuje do země.

Zmizí v ní. Jako by ji zem spolkla.

A pak?

Jak by se starší nepodíval, co tam Maria dělá?

A jak by nebyla vydána napospas?

Dokonce dvakrát: vydána staršímu a vydána Josefovým pronásledovatelům, kteří se budou po vesnicích vyptávat. Neboť starší jim ji vydá, a s ní i Egyptána.

A přece by Josef mohl, ještě téhle noci, všemu zabránit. Běžet jim naproti, všechno přiznat – a tím od Marie odvést pozornost. Vždyť čím si takové pronásledování zasloužila, takovou úzkost vyvolanou strachem a hrozcím trýzněním?

Nezastoupila ho, aby dál pokračovala v tom, co začal? Nezastoupila ho bez rozmýšlení? Jako onen skok ze zdi, kterou bez rozmýšlení překonal, když chtěl zachránit otroka před hadím uštknutím? Tak byla u něho Maria, a bez okolků její pomoc v jeho tísní.

„A tuhle ženu,“ říkal si Josef, „mně zaslíbenou, jsem nechal samotnou a bez ochrany. A je teď bez toho, kdo by při ní stál.“

Takové myšlenky Josefa obklopovaly. A ještě před svítáním zastavil u skály a ukryl se, aby ho nebylo vidět.

A chvěl se vyčerpáním a zimou.

Vybalil, co vzal s sebou, vzal uzlík s šaty splepenými krví, a rozvázal jej. A vložil ho do ohně, který rozdmýchal. Aby u něho, chytí-li ho, nenašli důkaz, že otroka unesl.

A spálil před svými očima plápolavě zbarvený oděv. A jak se mu zdálo, shořely s ním všechny dny, za nichž jej předtím nosil, a proměnily se v popel.

Jen večer v zahradě zůstal – uprostřed ohně, do nějž Josef hleděl – plameny nedotčen.

Jasněji než plameny hořel otrok a strom. A plameny je nestrávily.

A potom?

Jasněji než plameny hořeli had a nádhera očí. A plameny je nestrávily.

A zásahem z plamenů byl skok k viselci.

Který ho strávil.

A Josef cítil břímě na zádech, jež na sebe vzal a které ho stravovalo jako plameny.

A zvedl se vítr, až Josef hlouběji pocítil útrapy útěku a oddal se větru, vyčerpán a přisunuv se k vychládajícímu ohni.

A usnul, skrčený, s přitaženými koleny jako nenarozený, a sestoupil na něho sen, a Josef snil.

12 Sochy

A tak se probouzí ve vytrvalém dešti snu.
A vidí stát, oddělené od sebe ohradou, dva lvy.
Ale dozorce zahrady římského stavení vystupuje z houštiny deště,
bíčuje jejich crčící hřívý, až se vyplašení, rozzuření vrhají přes ohradu
k Josefovi.

A Josef vytrhne z popela
žhnoucí poleno,
až vzplane,
drží před sebou
v obraně plamen.
A uskočí vzad,
do trhlíny
mezi skalami.

A tam, po zašpiněném provaze – který poznává, zanechal ho přece
u Egyptřanovy hlavy –, se trhlinou spouští dolů.

Jen ozvěna zvířecího řevu za ním doléhá, prudký déšť od Josefa
vzdálen na délku paže.

Nahromaděna trhlinou stéká voda, v pádu se větví, rotuje a víří v pro-
vazcích, v pramenech stříká ve vrávoravém pádu, tu silněji, tu slaběji,
padá podél provazu, dolů kolem Josefa, spěchá dolů do temnoty.

Tam, na vyklenutém kamenném výstupku, přistane Josef na pro-
vaze.

A ve slabém světle svého plamene si prohlíží část oblého výstupku,
na němž se uchytil.

A jak se drží provazu, vidí: jemně otesaný kámen vyklenutí, na jehož
výstupku stojí.

A zdá se mu, že v části vyklenutí rozpoznává kus mocného kamen-
ného víčka.

Nebo – protože nedokáže odhadnout hranice vyklenutí a oko pod kamenným víčkem jen tuší – část ještě mocnějšího čela.

Čelo je ale částí tváře.

Tvář ale část obrovského obrazu – vzpřímeně stojící sochy, jaké viděl u Izmaelitů.

Socha ale sama část – cítí Josef a tuší dole v temnotách – kamenného řetězového kmene soch, jež se protahují dolů,

hlava

na

noze

ta na

hlavě

na

noze

ta na

hlavě

na

noze čnějí obráceně.

Takže si Josef uvědomuje:

Je to chrám, do nějž jsem se po provaze zřítíl, temný, zapomenutý chrám.

Ale tak obrovských rozměrů, tak nepředstavitelně velký, že se zdál být Josefovi z místa, kde stál, životem samým, jenž se pod ním rozprostíral.

Opuštěnost však tak bezmezná, táhnoucí se dolů do temnot, že vzkřikl k ženě.

Neboť nad sebou spatřil další, dva nebo tři, mezi nimi i ženu, kteří se taky spouštěli dolů.

Ale ta žena – neboť opuštěný se snažil poznat tu, na niž volal a která se blížila – nebyla Maria.

A přece věděl, že dolů, sem dolů, to bez ní nedokáže.

Kdo je tedy ta žena? A přichází ke mně?

A vidí, jak sklouzává dolů po provaze, vidí tváře soch, kolem nichž jej provaz vede.

A poznává je, ty sochy, každou za sebe,

jednu

dolů

po druhé.

Neboť vědění jejich, předků Josefových, do něho vstupuje s každým pohledem míjejících, vzhůru do výše strmě čnějících obrazů předků.

A každý výraz očí vyvolává při pohledu tohoto předka, vyvolává jeho pohled, jenž nahlíží do něho, do Josefa, v němž se i předek poznává, poznává, kdo byl a koho ze sebe vytvořil: tohoto, jeho, Josefa.

A klouzal Josef dolů kolem
Jákoba,
kolem Jákoba, otce, rozbíječe-řezače
kamene
kolem Mattana, obdarovaného břemenem
kolem Eleazara, neboť jemu Bůh pomáhal
kolem Eliuda, na něhož padl božský třpyt
kolem Achima, naplněného zármutkem a nářkem
kolem Sádoka, spravedlivého
kolem Azóra, prospěšného, sobě pomáhajícího
dolů kolem Eliakima, jehož Bůh dosadil

A hlouběji sestupoval Josef, hlouběji klesal na provaze,
sleduje provazec deště dolů do temnot

dolů kolem Abiuda, neboť moc a nádhera
patří otci
kolem Zorobabela, jenž Bohu přinesl
zápalnou oběť
kolem Salatiela, zvaného zajatcův syn
kolem Jechoniáše, jenž přihlížet musel
roztříštění zlaté nádoby
kolem Jojakíma, jenž prováděl věci Bohu nemilé
kolem Jóachaze, jenž odvléčen do černozemě Egypta
kolem Joziáše, rozbíječe bůžků,
obnovitele stavby, jenž poslouchal, co bylo ztracené
dolů kolem Amose, jenž se znelíbil,
ve vlastním domě ubit

A hlouběji sestupoval Josef, hlouběji klesal na provaze,
sleduje provazec deště dolů do temnot

dolů kolem Manase, jenž jako oběť Baalovi
syny upálil
kolem Ezechiáše, pro něhož Bůh
zbavil viny Zabulónské,
kteří k NĚMU nečistí přišli
kolem Achaza, jenž syna obětoval
a rozbil nádoby domu Božího
kolem Jótama, jenž zbudoval hrad,
věž čnějící nad lesem a bránu
kolem Azarjáše, jenž vnikl do chrámu,
aby obětoval, když na čele mu vyrazila lepra
kolem Amasjáše, jenž ušetřil
syny vrahů otce
kolem Jóaše, jenž byl jako dítě šest let
skrýván v domě Pána
dolů kolem Achazjáše, jenž prchl z pole Nábotova
z Jizreelu a proklát šípem Jehúa,
svého pomazaného

A hlouběji sestupoval Josef, hlouběji klesal na provaze,
sleduje provazec deště dolů do temnot

dolů kolem Jórama, krále Judy, jenž za ženu
si vzal dceru Achaba, krále Izraele
kolem Jóšafata, jenž uslyšel slova
prorokova o zlém duchu,
jenž vystoupil z Božího zástupu
kolem Asafa, jenž děsivý obraz Ašéry
u Černého potoka Kidrón spálil
kolem Abii, jenž Jarobeáma v Bét-elu
pronásledoval
kolem Roboáma, jenž choval štíry
a roztrhl říši vedví
kolem Šalomouna, syna Batšeby, jenž při
výkřiku matky zadržel meč před dítětem
kolem krále Davida, potomka Jišaje, jenž Uriášovu ženu
utěšoval po smrti jejího chlapce

dolů kolem Jišaje Betlémského, jenž přivést dal
svého nejmladšího

A hlouběji sestupoval Josef, hlouběji klesal na provaze,
sleduje provazec deště dolů do temnot

dolů kolem Obéda, syna Rút, jenž stál u vchodu
na humna
kolem Boáza, jenž se uprostřed noci probudil,
u jeho nohou žena
kolem Salmóna, jenž hájil Rachabu, která měla
rudou šňůru
kolem Nachšóna, jenž na Mojžíšův příkaz
obětoval k zasvěcení oltáře svůj dar
kolem Amínadaba, narozeného v Egyptě,
tchána Árona
kolem Ráma, kněze, jenž se pro smrt
sluhy oběsil
kolem Chesróma, jenž šedesátiletý Gileádovu vnučku
přiměl, aby zplodila
dolů kolem Farese, jenž jako první prošel trhlinou

A hlouběji sestupoval Josef, hlouběji klesal na provaze,
sleduje provazec deště dolů do temnot

dolů kolem Judy, který se jako otrok nabídl Josefovi
místo chlapce Benjamína
kolem Jákoba, s Bohem zápasícího Izraele,
jenž v bdělém stavu zápolil
o sen Jeho předpovědi
kolem Izáka, hrdla chlapcova, z nějž,
naříznutého, vytékala krev
kolem Abrahama, u něhož prvotní břímě
se počíná, když ve stanu hledá světlo a nůž,
kolem Teracha, jenž sešel z Uru, města
měsíčního světla, následuje syna
do země, kterou mu Bůh chce ukázat

kolem Náchora, neúnavně volajícího
svého Boha
kolem Serúga, jenž byl silný pro jařmo
svých hříchů, které svázal mu a upletl
Pán
dolů kolem Reúa, jenž jako přítel si cizího
naložil, nepřenechav jej zlému osudu

A hlouběji sestupoval Josef, hlouběji klesal na provaze,
sleduje provazec deště dolů do temnot

dolů kolem Pelega, rozervaného, za jehož života
se země a jazyk s otřesem rozdělily
kolem Hebera, jenž přimknuv se, spojuje
protilehlosti, a přišel z druhé strany vod
kolem Šelacha, jenž roztáhnuv ji, vyslal větev
kolem Arpakšada, jenž ji na hranici utrhl
kolem Šéma, jenž zakryl ohanbí smrtí všech
zmámeného
kolem Noema, utěšovatele, když Bůh
po velkém ničení odpočíval
kolem Lámecha, divokého, jenž zabil muže
za své zranění, pacholík za každou jizvu
dolů kolem Metuzaléma, jemuž dovoleno bylo
vyčkat na zemi nejdéle, až do potopy

A hlouběji sestupoval Josef, hlouběji klesal na provaze.
A napřáhl ruku –
nespadlo nic, co by ji zvlhčilo.
Žádný provazec deště do temnoty dole.
Neboť až sem dolů už déšť nedosáhl,
žádná kapka nedosáhla hlubiny.
A hlouběji sestupoval Josef, hlouběji dolů

dolů kolem Henocha, jenž se rozplynul v Bohu,
vzdálen ve věčných zahradách
kolem Jereda, předjímajícího opadnutí

vod a všechny v Jordánu ponořené
kolem Mahalalela, jenž ve stínu vzplál
z nádhery Jeho očí
kolem Kénana, jehož si jeho zploditel Enóš
vydobył u Pána
kolem Enóše, jenž byl jen slabý a smrtelný člověk,
když význační lidé si brali božská jména
dolů kolem Šéta, náhrady za Ábela, jenž dosazen
za mrtvého

Do nesmírné sestoupil Josef
hloubky,
dolů kolem dvojí sochy
Adama,
na růžovorudé dno země
dosedla jeho noha
jako na tuhé těsto,
hroudu, z níž
uhnětení byli
Adam,
země a duch,
on a ona,
Bůh k obrazu Boha,
a všichni podle Adama
v obrazu Adamově
božsky všichni v Adamovi stvoření.

Ale bylo to čtyři a šedesát soch, jež Josef ve snu o kmeni napočítal, a čtyři a šedesát předků, na něž jeho zrak při sestupu padl a kteří se v něm při pohledu na něho opět poznali, ve střepinách duší, v úlomcích činů, jimiž jej kdysi zatížili, stavějíce z nich tohoto, jeho, Josefa.

Josef se pustil provazu, vrávoraje při pohledu na obrazy, a padl před Adamem.

A slabý, téměř v bezvědomí, se propadal do mlhou spařené země.

A když se ona nad ním začala hladově zavírat, nasávajíc ho do bezedné hlubiny, vzkřikl Josef, a křičel.

Vtom náhle: vosá.

Létala kolem Josefa. Skoro ji nebylo vidět, zato slyšet údery křídel na pohled skvostného ptáka.

A teď: její údery.

Rozháněly mlhu a vysušovaly.

A k Josefovi se donesla slova:

„Co vidíš?“

Josef zdvihl zrak a uviděl.

„Vidím tyglík.“

A to, co viděl, mu vlilo naději. Neboť tavicí kelímek byl ohromnému nádobou, obsahoval, co při útěku hrozilo rozprášením, naléval potravu tomu, kdo po ní toužil.

A když jej Josef spatřil, Bůh poznal, že po ní touží.

Tu ON promluvil:

„Rozdrť tyglík, rozbij jej na střepy, roztříšti o sochu Adamovu!“

A Josef přistoupil a rozbil kelímek, roztříštil jej o sochu Adamovu, až se rozletěl na bezpočet střepů.

A Bůh promluvil:

„Posbírej mi ty střepy, Josefe. Ale nezapomeň na jediný úlomek, na sebemenší střep. Sesbírej mi je všechny do jednoho!“

A každý zlehka potři slinou, poslepuj k sobě a sestav mi nový!

Abychom ve vzpomínce na to, jak pukl, dostali odpověď a mohli, dychtíví, čerpat věčnou potravu.“

Tak promlouval Bůh k Josefovi.

Josef se sehnul a posbíral jim, oběma dychtícím, střepy, nejprve ty, které našel rozbité před výklenkem u sochy Adamovy.

Cosí však, jak se shýbal, k němu přistoupilo, vystoupilo z výklenku, ještě to neviděl.

A potřel okraje střepů lepkavými slinami, a jak se je chystal spojit stranu ke straně, opatrně to provedl, a držely. Neboť touží po sobě Bůh a člověk, oba dychtíví.

A Josef nabral sil, nasycen neznámou nadějí. A nepřehlédl, co do něho vstoupilo.

Posílen se probudil, snem otřesený.

13 Země vyhnaných

Ale jak se ráno probudil, zkroutený u vyhaslého ohně, snášel se na něho déšť hnaný větrem, jako by to byl most ze spánku.

A posílen vstal, posbíral střepy snu, ve vzpomínce zvažuje to, co bylo cizí.

A opravdu, obrátí se v dešti, pohlédne za sebe: hledá trhlinu mezi skalami, do níž se ve snu vplazil.

Neboť jako by hledal šlépěj toho, kdo jej navštívil ve snu, hledal onu trhlinu ve skále.

A po nějakou dobu pozoroval potůčky deště, zdali vklouzávají do skály, vtékají do kamene.

A díval se, jestli tu či tam neční otvor: ona trhlina, kam by padaly a mizely.

A našel místo za svým lůžkem. Podobalo se skále ve snu.

Ale nenacházel žádný otvor.

Vzal tedy kamení a sestavil je k sobě, aby označil místo, kde byla v noci trhlina, ale ve dne zmizela.

A rozbíjel skálu o skálu a hromadil beztvaré úlomky uprostřed kamenů. A vzpomínal na sen a na slova, jichž se mu v něm dostalo. Udivovala ho a uchovával si je.

Pak přelil rozbité kamení olejem a kamenný čtverec zastřešil deskou.

A Josef nazval to místo Bét Re'evim, Dům hladových. Neboť dychtili jeden po druhém.

Avšak místo, kde se mu zdál sen, leželo půlnočním směrem, poblíž Daberatu, byly to pastviny.

Josef se vydal dál.

A příštího dne sešel ke břehu Galilejského moře, nedaleko místa, kde později Herodes založil Tiberiadu.

Ale místu se ze zvláštního důvodu vyhnul. Neboť hledal někoho, kdo by ho převedl přes jezero do Betsaidy, a jednou už se z tohoto místa cesty přes jezero odvážil, ačkoli věděl, že mnoho Židů se mu vyhýbá. A přivolal tak na sebe i jiné neštěstí.

Tenkrát se o to, že místo je nečisté, příliš nestaral, o hřbitov, na němž později Herodes založil Tiberiadu, nečisté město. Nýbrž právě odtamtud, od břehu Kineretu, se pustil přes jezero.

Teď je však obešel a nechal vlevo za sebou.

A po cestě narazil kolem poledního na břehu u Chamatu na rybáře spravujícího síť. A ten ho ujišťoval, že ho zítra převezze na druhou stranu, pokud se udrží počasí.

Za ranního svítání, když k němu Josef do lodě přistoupil, se odrazili od břehu směrem k Betsaidě.

Uprostřed jezera však narazili na silný protivítr. A moře se vzdouvalo.

Josef tedy rybáři přikázal, aby se s ním nepouštěl do boje, nýbrž nechal loď plout, kam ji vítr zanese.

A byli zahnáni k zemi Gerašim, to znamená: zemi vyhnaných. Neboť když svého času Jozue zemi zabral, vypudil živý Bůh její obyvatele a vyhnal je před očima dětí Izraele.

Josef se ale nechal vysadit na břehu země Gerašim, kam ho zanesly větry.

A rybář, který ho sem převezl, dál u něho nečekal a brzy zase odrazil od břehu.

Josef vyšel na pevninu a poznal to místo, kam ho zanesly větry.

14 Kojenec

Neboť před lety cestoval se ženou, se svou první. Ta zemřela a byla pohřbena ve vsi na druhé straně Jordánu, v prvním cíli jeho útěku, který také sdělil Marii, své zaslíbené. Neboť tam pořád ještě žila jeho matka, ve vsi na druhé straně Jordánu, s dalšími z Josefova příbuzenstva.

Tenkrát cestoval se svou ženou a prvním dítětem, jednoročním kojencem, jemuž dal jméno Ježíš.

A přišli na místo, jemuž neměl v úmyslu se vyhnout, nečisté místo, hřbitov, na němž bylo později u Kineretu založeno nečisté město. Neboť odtamtud chtěli přeplout jezero.

A nastoupili na loď, Josef a jeho žena, jež nesla kojence.

Plavba na druhou stranu je měla přivést k ženinu bratru, Josefovu švagrovi, jenž bydlel v Betsaidě. Neboť proto Josef zaplatil veslařům, kteří s nimi měli přeplout jezero, aby jej mohli navštívit a ukázat dítě jeho příbuzným.

Do Betsaidy však nikdy nedopluli.

Neboť uprostřed vod je stihla bouře a ohrožovala loď i všechny, kteří na ní pluli.

Tenkrát ovšem nebyli na útěku. Cítili se nevinní – ne jako Jonáš. A všichni v lodi se modlili, aby je Bůh v bouři ušetřil.

Matka, která se chtěla v lodi zaplavované vlnami lépe připoutat, předala Josefovi na malou chvíli dítě, jejich kojence, Ježíše.

Předala mu dítě, aby se připoutala lanem a nestrhly ji vlny.

Ale dítě křičelo. A jen co předáno otci, chtělo zpátky, z Josefových rukou do rukou matčiných.

A Josef vidí, že je čas jí dítě vrátit.

Už se matka chystá napřáhnout ruce. A už jí je Josef vrací.

Když v tom: vlna –

Udeří a otřeše jím, jak stojí.

Vyrve mu kojence a strhne ho přes palubu.

Do rozbouřených vod.

Josef strne.

Za výkřiku své ženy – vše se má zastavit, zůstat stát, vzedmutá vlna nehnutá, země, slunce, hvězdy a větry, dokud výkřik znovu ztraceného nezrodí! – Josef strne.

S prázdnýma rukama slyší křik.

Ještě za jejího křiku skáče do moře, noří se za dítětem.

A tam:

uvidí je pod vodou.

Sice jen slabě

v temnotě je poznává.

Na pouhou délku muže

pod sebou.

A vyrazí za ním

do hloubky.

Vidí:

dítě

padá pod

něj

dolů

padá

rychle

mimo jeho

dosah

strháváno

podmořským

proudem.

A jako šílený

se Josef

natahuje

napřahuje

ruku dál

do hlubin

a znovu

a znovu

stále
chvatnějšími
prudšími
pohyby.

15 Moře pod mořem

Tu Josefovi připadalo, že každým dalším prudkým pohybem dosáhne míst, která už nejsou vzdálena ode dna jezera.

A podíval se dolů.

A spatřil dno poseté rozlámanými koly, kopími a válečnými, řasami ovinutými vozy. Pronikl dolů k mrtvolám bojovníků v mořské trávě a ke zdechlinám v postrojích. A navršení na sobě či divoce přes sebe leželi, na korálových útesech rozdrčení: egyptští pronásledovatelé Izraele, faraonovi vozkové a lučištníci, kteří minuli své cíle. A leželi pod ním v koridoru rozptýleni, utopení v hrobě zaplaveném po příkazu Mojžíše.

A tudy dolů, mezi mrtvoly válečníků, vidí Josef padat své dítě.

A potápí se za ním. Hledá je tam, podél chaoticky rozvrásněných uliček, jež si vykotlaly proudy, mezi zbraněmi a těly.

A jak se podél nich noří do hloubky, spatří jednoho, v němž jako by na okamžik poznával Egypťana. Připomíná mu otroka, jehož odřízl ze stromu.

Jeho záda rozkládající se už pod tíhou vod, hlava, sehnutá, hledí dolů. Muž visí na korálovém pahorku, na strmě čnící násadě, proboden vlastním kopím. Pravačkou jako by si je ještě chtěl přidržet, levačkou – jež vytržena z kloubu nadnáší se sem a tam v řasách – ukazoval nejistou cestu do tmy.

Ale ve směru, jímž ukazoval, ležela Mirjamina studně, studně Mojžíšovy sestry.

Josef se potápí kolem toho, jehož si připomněl.

A tu vidí: své dítě.

Přistálo a leží na mořském dně, na klenáku potopené studně Mirjam, sestry Mojžíšovy.

Ale Josef, překotně, natáhne po klenáku ruku, chce dítě zvednout, chce je – uchopit.

Vtom se mocný kámen rozlomí, rozpadne vedví, jakoby zatížen obrovským břemenem.

A pod ním bobtná černota, moře pod mořem. Jako chřtán se rozlomí kámen, zhltně Josefova syna, pozře jej do tmy.

Ale Josef vyrazí za ním.

Vyrazí za ním a je
pozřen s ním.

Tam, pod Josefem, pluje vzpřímeně temnotou obrovský kmen stromu. Jemuž větve odebrány, kůra oloupána. Bledě se lesknoucí, vyplouvá temnotou vzhůru k Josefovi.

A Josef, vznášeje se nad ním, vidí: je dutý. A vydlabaný pluje.

A najednou vidí: do vydlabaného kmenu padá jeho dítě. Kojenec v něm zmizí, zachycen, jako by našel útočiště.

Josef se ke kmeni přitáhne, přitáhne jej k sobě a pevně se ho drží.

A zevnitř, z dutiny stromu, zaslechne bušení. A vidí, pomalu a se skřípotem – jako dřevěný luk, napínaný k cíli – zevnitř dřevem zvolna se protlačující, formující: tvář. Ji následuje ve dřevě tvar těla. A tak vznikne na dřevě věrný obraz dítěte.

Takže Ježíš, dítě, se mu zjevuje stvořené v kmeni, zobrazené v něm zevnitř.

A Josefovi se zdá, že se znovu narodilo, vystoupilo z bledosti dřeva stromu.

A nezrozeno zplna, vidí Josef.

Neodpoutá se. Zrození se zastavilo. Ražba z vnitřku setrvává.

16 Pomník

Josef, unášen vodami a objeven, byl vytažen do lodi.

Zkříženýma rukama svíral cosi, co mu žena – kterou nebylo možné zadržet – okamžitě chtěla vytrhnout. Ještě za bouře, ještě když dosáhli pevniny, chráněni pobřežními skalami, kam se před nečasem ukryli: jako šílená se drala k muži, aby mu roztrhla paže od sebe.

Zpět si matka chtěla vzít své dítě, jež Josefovi právě před chvílí předala. A vrážela do paží, jež je nechtěly vydat. A své útoky opakovala, bez ustání, když dál držel ruce zkřížené. A jako zblázněná jej bila, neboť nechtěl vydat, co mu bylo na okamžik svěřeno, její dítě.

Ale rybáři, kteří je dopravili na břeh, se ji pokoušeli zadržet. Nedo- volila to. A tak dva muži chytili Josefovy ruce, a podařilo se jim je od sebe odtrhnout, roztáhli je.

A podrželi ženu, aby se podívala.

Neboť našli Josefa, ale ne dítě.

Příštího dne však, když bouře ustala, postavil Josef s pomocí mužů na úpatí skalnatého vrchu – nedaleko místa, kde dosáhli pevniny – kenotaf, prázdný hrob a pomník pro syna Nazarejce.

A pomník, jež postavil, připomínal *nezera*, což přetlumočeno zna- mená ‚ratolest‘, ‚klíček‘.

Neboť bylo předpovězeno: rozerván bude strom železem Božím. Z pařezu s kořeny však vyžene Izajáš klíček, jenž přinese plod.

Tedy po slově *nezer*, potomku Izajášově, to je David, jenž přinese plod spásy, si říkají Nazaretští, kteří stejně tak nazývají i svou vesnici, Nazaret, to jest: místo klíčku, kde se usídlili rodní bratři Josefovi, kteří jsou synové Davidovi.

A z kamenů vystavěl Josef pomník ztracenému klíčku v době, kdy dozrávat měl plod.

A přitáhl i strom, jež bouře vyrvala z kořenů, shodila z pahorku a svrhla na břeh.

A nechal jej zbavit listnaté koruny a oddělit kmen od pařezu s kořeny. A nechal kmen rozseknout podél, do tří dlouhých dílů.

A postavil díly do kamenné zdi, aby stály rovně ve vzájemném odstupu. Díl ale osekaného stromu, vycházející z jeho středu, byl bez kůry a postaven do středu půlkruhu, zasazen mezi dva díly s tmavou kůrou. A byl hladký a bledý a svítil. Takže se v půlkruhu vypoukle klenul u skalní stěny prázdný hrob.

A podobal se kmenu nadlidské výšky a bez koruny, jenž napůl vyčníval ze skal.

Pak Josef spatřil pařez s kořeny, který odsekli a nechali ležet.

A železem narovnal a uspořádal spleť čnějících kořenů. A nechal otočit pahýl, obrátit jej, a obrácený usadit na nejvyšší místo pomníku. Takže jeho kořeny vyrůstaly vzhůru, jako temně završující paprsky dotýkající se nebeské půdy.

Ještě v ranní mlze příštího dne, když loď opět dotáhli na vodu, viděl Josef svítící pomník. A objal rukama ženu, aby svůj pláč pohřbila na jeho rameni.

Ale hleděl přes ně zpět.

A ani během plavby, ani po návratu do vsi, ani během následujících let Josef s ní a s nikým jiným jediného slova nepromluvil o tom, co viděl v jezeře.

O zaplaveném koridoru, jež spatřil, o Mirjamině studni, která ho pohltila, o moři pod mořem, v jehož černotě plul dutý kmen, bledobíle svítil, z vnitřku utvořený.

Neboť jim nerozuměl, těmhle obrazům, jež se mu udály. Ale pokoušel se u nich dospět k nějakému smyslu. Neboť jej přitahovaly mocí uzdy a ponechávaly ho nejistého.

A uvažuje o nich, zdržoval se u nich a znovu si je připouštěl, viděl je, byly přítomné, ty obrazy.

A bylo mu, jako by to, co bylo, tu bylo vždycky, odjakživa skutečné a mělo účinek, bylo teď.

Neboť jimi přitahován, silou uzdy mocně viděného, zdálo se Josefovi, že má nepřítel stále v patách.

Že úprk egyptským šelfovým mořem se stále děje a právě se stal.

Že právě teď – na útěku z jakého zajetí? – ztratil syna v moři.

Že je ještě Mojžíš, a šelfové moře vylito do Kineretského jezera.

Že je znovu třeba přestát porobu a mnohobožství.

Že svoboda je: před ním zaslíbená země – ale která? On ji neviděl.

Že dole ve spodních vodách – hluboko pod mrtvými pronásledovateli, pod otci mrtvého prvorozeného, které si Pán v noci přechodu usmrtil pro svůj obětní hod –, že tam dole, pod mořským dnem, ještě zkřížen v dutém stromě: je stále prvorozený.

Že je proto v zajetí ten, jenž přece pro Josefa znamená budoucnost: syn. Jeho utopený Ježíš.

O tom však Josef s nikým nemluvil, že stále na onu hlubinu myslí a pokouší se a je stále v pokušení vyložit si obrazy té tváře. Ani své ženě o nich neříkal, protože věřil, že by ji ještě silněji rozrušily.

Matka utopeného však nikde nenacházela útěchu. A nikdy Josefovi neodpustila. Ne však, že by muže potají nebo před ostatními obviňovala, nýbrž sama se utápějíc v bédách, v přemíře si přičítajíc vinu, přestupovala veškerou míru smutku.

Zemřela ještě téhož roku po návratu do vsi, kde žili. Byla to však ves na druhé straně Jordánu, kam chtěl Josef prchnout, když o svém útěku mluvil ve vdovině chýši s Marií a řekl jí, oč se má postarat, a jmenoval svůj cíl. Neboť tam dosud jeho matka žila, ve vsi na druhé straně Jordánu, v obci, kterou po smrti své ženy navždy opustil a odešel do Nazareta.

17 Ruce

Teď byl ale Josef, zahrán bouří, jíž se podvolil, když nařídil rybáři, aby nechal loď volně unášet větrem, opět zahrán tam, kde mu kdysi od sebe roztáhli zkřížené ruce.

Jako před lety vystoupil tedy z lodě na břeh země Gerašim, země vyhnaných, a poznal krajinu, kam ho zahrnaly větry.

A chystal se vyhledat místo, na němž postavil prázdný hrob.

A vyhnul se mu. Neboť se obával bolesti, která ho tam přepadne. Obešel je tedy jako ten, kdo ví, že se mu nesmí vyhýbat, ale je slabý, aby se k němu vydal přímo.

Tázel se: proč právě sem mě na mém útěku zahrnala bouře? Je snad tady, u pohanů, můj azyl? Tady, u místa smutku, má útěcha? A co z toho vyplyne, když si jej budu připomínat, ztraceného mrtvého, mého Ježíše, jemuž dlužím život?

A bylo mu, jako by ruce cítily, že v nich kojeneček leží. Jako by ještě cítily, jak se maličký v jejich vnitřních stranách stále svíjí ve snaze vrátit se ke křiku matky.

A Josef cítil tlak vlastních rukou, jak obemykají něžně malé pánevní kosti synovy, drží jej, poskytují mu bezpečí, zatímco kojeneček se mu už chce vymknout, snaží se mu vykrouřit z rukou.

A cítil ještě v rukou teplo kůže malého, pod ní za svíjivého pohybu hrbolek pánevních kostí. A držel pevně toho, který se tak svíjel. Neboť Josef jej držel, oběma rukama, poskytoval mu bezpečí, ještě když se kojeneček natahoval za matkou.

A ještě když jej pevně držel, cítil, zatímco malý hledal matku, mezi rukama onu malou váhu. A pod rukama, jež synovi poskytovaly bezpečí, viděl, jak se vynořují ruce matčiny, napřážené ruce ženy. Chce muži dodat odvahy, aby vydal z rukou syna. Dodat odvahy synovi, že jej přijmou její ruce. A Josef ho chce vydat zpátky.

A pak ucítí úder, silný tlak, vlna na něho ze strany udeří, až se zakymácí. Způsobí, že uvolní sevření rukou, jež dosud bezpečně držely kojence v kyčlích.

Cítí, jak se ruce otevírají, jejich sevření povoluje.

Jak levá ruka letí dolů, aby se opřela o okraj lodě.

Jak se pravá – oslabena – otevírá dalšímu nárazu.

Neboť vlna kojence vyrazila. Vyrazila ho z koše otcových rukou. Vyrazila svíjejícího se, jenž natahoval ruce po matce a při obracení vyklouzl, vyražen.

Zmizel v moři.

Tak se Josef přiblížil okamžiku ztráty, rozdělil jej na stále menší části, hlouběji se do něj nořil a stále hlouběji. Jako by tu ještě byl, přimykaje se k nejmenší střepině času, prst dítěte. Prst, jímž je udrží a odepře je vydat vlně. Prst, na němž lze Josefovou vinu smazat, odvrátit dítě od zaplaveného hrobu.

Vrátit mu je do ruky.

Potom však, v jednu chvíli, po bezpočetném třídění těchto částí, větších, menších, nejmenších, si Josef pro sebe řekl:

‘To já ho neztratil, nýbrž byl mi vyražen. Vyražen z ruky, zpětně se ponořil do vody, poslán dolů do temnot jinou rukou. A čím to byla ruka?’

A později, jakoby stále zmatenější, čím déle je třídil dohromady, své střepy, se posadil na vršek a promluvil:

‘Tři se mnou zápasili, aby mi ho vytrhli z jisté ruky: vlna, která mě udeřila a dopadla na mé ruce. On sám, jenž se svíjel a za křiku chtěl zpátky. Žena, jež po něm natahovala ruce.

Ale až to čtvrté – teď přece to vidím – mi ho odneslo. Nemuselo o něho bojovat, protože rozhodlo o všem. Neboť že jsem chtěl svůj život – levá ruka sjela dolů, aby před pádem do vln zachránila můj život –, že jsem si chtěl zajistit svůj život, zemřel on, můj Ježíš. Že jsem chtěl zachránit svůj život, jednala má levá ruka příliš překotně-rychle-zbaběle a pravá byla příliš slabá, aby odolala úderu. Že jsem chtěl zachránit svůj život, byla příliš slabá, aby vydržela svírat vykrcující se dítě. Že jsem chtěl zachránit svůj život: byl můj život příliš slabý, aby čekal na ruce matčiny, jež mu chtěly dát život a znovu ho přijmout.’

18 Příkaz

A Josef se v prvních dnech vyhýbal prázdnému hrobu, do jehož blízkosti ho zahrnala bouře. Nýbrž potuloval se kolem a zdržoval se v horách poblíž toho místa. Ale nešel k němu.

Neboť ještě neviděl, jak byla spojena, ona místa, a proč ho záchrana otrocka přivedla až k útěku přes Nazaret a zpátky za jezero, ke břehu jeho ztraceného syna.

A ještě neviděl, kdo ta místa a časy spojil, aby povstal ten, jenž ztracen v hlubinách.

Nýbrž Josef viděl jen to, co bylo ztracené.

A vyhýbal se i vesnicím, městu, nechtěl se s nikým setkat. Toužil ale spatřit svou ženu, Marii, jako by věděla, kde je třeba hledat vyhnaného, a věděla, že je čas objevit se osamělému ve snu.

Tehdy narazil u pobřežních srázů na muže, který se potloukal kolem opuštěných jeskynních hrobů.

Ale ne jako ten, kdo tu chce někoho pohřbít, nebo kdo přišel, aby vyhledal hrob jemu blízkého. Nýbrž zašel do jeskyní a zase z nich vyšel, jako by nic jiného neměl. Neboť on ty jeskyně obýval.

A Josef, když ho spatřil, na něho nezavolal, jen ho pozoroval.

A čím déle na něm pohledem spočíval, nezavíral před ním oči a neodcházel, tím větší s ním cítil spřízněnost. A bylo to tušení, mimo veškerý soucit, že je mu přichystán podobný osud. Jako by mu někdo říkal: ‚Tady, hled. Neboť co si chceš se sebou počít?‘

A Josef se na muže díval:

jak sedí ve stínu. Krčí se u vstupu k otevřenému hrobu.

Tu Josef uviděl, jak se muž obrátil a zaposlouchal. A začal přikyvovat, jako by na něho někdo zevnitř jeskyně zavolal a něco mu přikázal.

Josef ale nic neslyšel.

Pak uviděl muže, jak zdvihá jeden z kamenů s tmavými skvrnami,

jež před ním ležely u vchodu. Jako by totiž na něho ten druhý z jeskyně volal:

„Zdvihni ten kámen!“

Josef ale nic neslyšel.

A muž kámen zdvihl, zdvihl ho a třásl se. Neboť kámen byl těžký. Ale taky ho zdvihl a třásl se, jako by čekal, že na něho druhý znovu zavolá, co si s ním má počít.

A krátce nato se Josefovi zdálo, že muž přijal z hloubi jeskyně další příkaz. Aniž Josef zaslechl, co mu přikázáno.

Pak, ještě jak přikyvoval, udeřil se muž kamenem do ruky, do své pravé. Vykřikl bolestí. A znovu se rozpřáhl.

Zasadil si ránu, a ještě jednu.

A znovu.

A zase.

A bil se do ruky, až se jeho levačka, kterou zdvíhal a bil, unavila, a jeho křik, pak už chraplavý, se změnil v pouhé chrčení.

Potom pustil kámen, který od něho odpadl, odkutálel se měkce jako nasáklá houba.

A Josef, který to viděl, si pro sebe pomyslel: co mám s tímhle bláznivým pohanem do činění? Proč to připouštím a přihlížím mu? Pomoci mu nemůžu. Víím snad, kdo ho k tomu dohání, proč je tak smutný a běsní proti sobě? O jakou spřízněnost tu může jít? Vždyť mě přiměl jen soucit, abych mu přihlížel. Co máme my dva společného?

Ale dál tam seděl a díval se na to, co mu bylo proti srsti a zároveň ho přitahovalo. Až když se krev srazila, kámen oschnul a muž – už se stmívalo – přijal opět rozkaz, přikročil k jeho provádění a opět se začal bít kamenem, Josef se konečně vytratil.

19 Virdanus

Po několika dnech, když mu to nešlo z hlavy, vrátil se Josef opět na místo opuštěných jeskynních hrobů.

A měl s sebou plody, které nasbíral a říkal si: přinesu mu něco k jídlu a podívám se, s kým tam přebývá.

Muž se krčil u vstupu k otevřenému hrobu, když se Josef objevil a ukázal se mu.

Jakmile Josefa uviděl, vykřikl. A bázlivě, chvatně se stáhl do jeskyně.

Josef tedy zvolna došel zbytek cesty k jejímu vchodu. Dřepl si a dovnitř vkatálel dva z přinesených plodů. A už tam nepohlédl, nýbrž sám se do jednoho pustil, trpělivě čekaje, že se ukážou: ten, který dostával příkazy, a ten, který je vydával a zůstával dál uvnitř.

Tu se objevil muž, jehož už Josef znal, a přistoupil k němu. Jak proměněný byl ale ten, který tam stál, beze známek strachu. Sedl si naproti Josefovi, jako by přijímal někoho ve vznešeném stanu, přátelsky mu poděkoval a promluvil:

„Děkuji ti i jménem svého oddílu. Neboť jsem tvé plody rozdělil mezi své vojáky, a všichni se jimi nasýtí.“

Josef na to neměl co říct. A nevěděl, kdo ten muž je, ale viděl, že se nepřetvařuje.

A váhal, jak s ním má dál mluvit. Nakonec se zeptal:

„Ty jsi velitel? Kde je váš tábor?“

Muž se na něho nedůvěřivě podíval. A Josef – v obavě, že ho něčím rozzlobil – vytáhl další plod a podal mu jej.

Ale muž natáhl po ovoci zraněnou ruku, jako by z ní po bolestivých úderech nebyly jen cáry. Dotkl se plodu a s námahou jej sevřel. Přitom říkal:

„Naše legie, jestli to nevíš, táboří u Kursí. My jsme ale předvoj,

uvolňujeme cesty a čistíme vesnice od nebezpečné havěti. Neslyšel jsi už o tom?’

A Josef odpověděl: „Jestli jsem už o tom neslyšel? Jsem tu cizí a nemám nikoho, kdo by mi to řekl. Co jsem měl slyšet?“

Muž zneklidněl. A pojídaje ovoce, jako by se chtěl šfavnatou dužinou uklidnit, odpověděl:

„Uhnízдили se tu vzbouřenci, to ví každý. V každé vsi se jich zdržuje síla, mají tam své pomahače, milé, celé rodiny zapletené do svých sítí. Dostali jsme hlášení: představují pro legii nebezpečí. Plánují vpadnout legii do zad, jen co potáhne kolem jedné skupiny vesnic.“

A tak nám, mému oddílu a mně, přinesl posel rozkaz, abychom všechny vesnice vyčistili od rebelantské lůzy. Jsou to právě tři dny, kdy jsem sem se svým oddílem přišel a dospěli jsme na okraj vesnic.‘

Muž ukázal do různých směrů, jako by vesnice ležely rozptýlené do kruhu kolem jeskynních hrobů, a pokračoval:

„Když jsme ale obdrželi rozkaz, že je máme jednu po druhé před legií vyčistit, zeptal jsem se posla: „Platí to i pro ženy a děti?“ A posel ukázal na rozkaz, který jsem držel v ruce a kde stálo: „Každý, kdo nosí zbraň nebo se pokusí o útěk, je považován za vzbouřence.“ Tak jsem měl svou odpověď. Vyrázili jsme. A o něco málo později jsme se přiblížili k první ze vsí.‘

Tady se zase mužův hlas proměnil. Ztratil jistotu, jako by odhodil pancíř a odhaloval slabinu každým slovem, jež při té vzpomínce pronesl:

„Hned zkraje vyběhly z křoví dvě postavy a s křikem prchaly do vsi. Starší držela v ruce klacek, a mladší... už ani nevím. Neboť jsem hned vyslal dva ze svých mužů, aby na ně udeřili. A viděl jsem to. A my hned za nimi.“

Potom, už nevím odkud, proti mně vyběhlo dítě. Vyklopýtalo odněkud z chatrče? Plakalo? Už nevím.

Neboť teď to začalo, jako by nám odevšad ze zálohy hrozilo nebezpečí. A my udeřili, všude poznávali ty, co zalezli do děr, aby ve svých úkrytech zbytečně nacházeli smrt. Neboť naše kopí útočila do domů, probodávala cisterny a sýpky, pronikala hluboko do studní. Dokonce pod vodou se někteří schovávali, přidržující se tažných lan, jež je prozrazovala.

Naše rozhodnost je však tak vyděsila, že mé lidi nezasáhl jediný šíp, jediné kopí, jediný vymrštěný kámen.

Abychom umlčeli jejich křik, založili jsme požár v každém stavení, jež bylo před námi uzavřené na závoru. A čekali jsme, až otevřou a oslepení kouřem nám vběhnou pod meče.

A viděl jsem několik svých, jak sehnali na kraj pole pár lidí.

Jeden z mých – znal jsem ho, dobrý voják – se k nim choval jako k zajatcům, chtěl je vzít do zajetí. A zdráhal se, když jsem mu poručil: „Udeř, vrhni se na ně!“

Zdráhal se je napadnout, tvrdil: „Vždyť nemají zbraně!“ Prý to jsou jen starci, děti a ženy, dokonce kojenci mezi nimi.

A tak jsem mu vzal meč. A ukázal mu, přede všemi, jak Říman vykonává rozkazy, když jde o ochranu legie. Hned mi taky někteří přispěchali na pomoc, bodali a bili. Bez jediného slova, svými činy a počináním tak rozohnění. Neboť beze slov jsme probodávali těla a hrdla, usekávali ruce a jazyky a rozčesávali lebky ve dvě. A to u všech dvaadvaceti. Neboť chlap, který je chtěl zajmout a jemuž jsem odebral meč, jich sehnal dohromady dvaadvacet.

A nechal jsem ho, aby je spočítal, když konečně leželi na kraji pole.

I ostatní mi hlásili počty těch, které ubili.

A ještě na kraji pole, při sčítání oněch dvaadvaceti, když jsme tam dosud stáli, se stalo, že ke mně jeden přišel a ptal se:

„Virdane, ty pláčeš?“

A vidíš, já si toho ani nevším. Neboť v pláči jsem zabíjel ty, kteří tam padli. A náhle jsem věděl: to dítě. To bylo to dítě, které jsem usmrtil na kraji vesnice. To bylo ono.

Neboť pak, už na kraji, mě posedl démon. A uviděl jsem ho i v ostatních, jak s námi vtáhl do vesnice, kryl mně i našim záda, znásoboval sílu úderů našich paží, rozdmýchával touhu mečů a hlad pochodní, jež vedly naše ruce.

Neboť pobíjeno bylo všechno, zvěř i člověk. A my všichni se činili stejně, nenechávali ve vesnicích nic a nikoho naživu.

Až opět povstali. Povstali všichni, které jsem usmrtil. A ze všech první to dítě.

Když jsem je uviděl, už nevím kdy, naproti ve vsi, kde jsem se usadil, vysloužilý voják – neboť tam žili moji příbuzní, kdysi jsem tam měl ženu, děti –, když jsem to dítě uviděl... – jak dlouho je to? Zdá se mi,

že pouhé tři dny, kdy jsem je srazil mečem, ještě v úderu překročil. Pouhé tři dny se to zdají být. Neboť tam, ve vlastní vsi, stálo najednou přede mnou. A přivádělo je všechny s sebou, ke mně, noc co noc, stále víc těch, které jsem pobodal.

Až mě už ti, s nimiž jsem ve vsi žil, přestali trpět. Vyhnali mě, sem, k jeskynním hrobům.

Neboť nesnášeli, že jen křičím a křičím, vykonávám jeho příkaz. Dodnes ke mně to dítě přivádí ty, které jsem proklál mečem, v doprovodu všech proklávaných šípy, přivádí za ruku ty, jež proklálo mé kopí, shromažďuje je kolem mě noc co noc. I ve dne, když si myslím, že mu ve spánku uniknu, ke mně přijde s některými z nich a ukáže mi je v okamžiku, kdy jimi projel můj meč. A pak na mě dítě zavolá:

„Zdvihni ho!“

A já zdvihnu, co přede mnou leží. Poslechnu. Pak zvolá:

„Udeř!“

A pořád volá:

„Udeř!“

A já poslechnu a udeřím.‘

Josef dal muži, jemuž se říkalo Virdanus, najíst. Ne protože měl hlad, ale protože viděl jeho ruku, jak poslouchala a hotovila se vzít další kámen, který tam ležel.

A Josef, bezradný ve svém zděšení a přece pln soucitu, k němu promluvil:

„Dnes v noci se spustí déšť, ukryj mě u sebe. A já tě před nimi a před dítětem ochráním, když přijdou. Ale nech mě, abych ti předem svázal ruce, aby ses už nemohl udeřit, nemohl naslouchat jeho příkazům.‘

A muž odložil ovoce a nastavil ruce, aby mu je Josef svázal. Svázal mu obě. Jednu od druhé ale, pevně provazcem, aby na sebe ani jednou, ani druhou nedosáhl. A provazce uvázal vpravo a vlevo, kolem dvou od sebe v jeskyni ležících balvanů.

A když se setmělo, nerozdělal oheň. Neboť muž řekl, že v každém ohni hoří chatrče a domy, v nichž čekají zavření, aby mu vběhli pod meč.

A Josef oloupal a nakrájel ovoce a nakrmil svázaného. A sousta mu ke rtům podával prsty, ne na noži.

Jenže venku se nespustil déšť, vše zůstávalo vyschlé a tiché.

Pak ale v noci, Josef už spal, se opět ozval výkřik.